

4. Інформаційні технології та моделювання бізнес-процесів : [навч. посіб.] / [Томашевський О. М., Цегелик Г. Г., Вітер М. Б., Дудук В. І.]. – К. : Центр учбової літератури, 2012. – 296 с.
5. Інформаційні технології як фактор суспільних перетворень в Україні : [зб. аналіт. доп.] / [Ожеван М. А., Гнатюк С. Л., Ісакова Т. О. та ін.]; за заг. ред. Д. В. Дубова. – К. : НІСД, 2011. – 96 с.
6. Клімушин П. С. Інформаційні системи та технології в економіці : [навч. посіб.] / Клімушин П. С., Орлов О. В., Серенок А. О. – Х. : Вид-во ХарІ НАДУ «Магістр», 2011. – 448 с.
7. Россия в XXI веке: роль ИТ в современной экономике [Электронный ресурс]. – Режим доступу : <http://marsjada.ru/357/466/731/2360/>
8. Шевчук А. В. Інформаційні технології в забезпеченні соціально-економічного розвитку регіону : [монографія] / А. В. Шевчук ; [відп. ред. : Л. К. Семів]. - Л., 2007. - 139 с.

Анотація

У статті обґрунтовується доцільність застосування інформаційних технологій для забезпечення перспективного розвитку регіональної економіки, ефективності управління соціально-економічним розвитком регіону. Доведено, що вони дозволяють перейти на якісно новий рівень господарювання, життя населення в регіоні та міжрегіональних відносин в умовах поглиблення інтеграційних процесів.

Ключові слова: *регіон, інформаційні технології, регіональне управління, регіональна економіка.*

Аннотация

В статье обосновывается целесообразность применения информационных технологий для обеспечения перспективного развития региональной экономики, эффективности управления социально-экономическим развитием региона. Доказано, что они позволяют перейти на качественно новый уровень хозяйствования, жизни населения в регионе и межрегиональных отношений в условиях углубления интеграционных процессов.

Ключевые слова: *регион, информационные технологии, региональное управление, региональная экономика.*

Annotation

In the article the feasibility of applying information technology to ensure long-term development of regional economy, the effectiveness of socio-economic development of the region. Proved that they can move to the next level of management, living in the region and interregional relations in the deepening of integration processes.

Key words: *region, information technology, regional management, regional economy.*

УДК 323.2:338.22.021.2

**Мех О.А.,
д.е.н., с.н.с., провідний науковий співробітник
Центру досліджень науково-технічного потенціалу
та історії науки ім. Г.М. Доброва НАН України**

ГРОМАДЯНСЬКЕ СУСПІЛЬСТВО В УКРАЇНІ, ЯК УМОВА НАУКОВО-ТЕХНОЛОГІЧНОГО ТА СОЦІАЛЬНО- ЕКОНОМІЧНОГО ПРОГРЕСУ

Постановка проблеми. У розвинених країнах головною передумовою позитивних соціально-економічних зрушень є ефективна науково-технологічна та інноваційна діяльність, процес соціалізації науки і технологій. У свою чергу необхідною умовою для гармонійного інноваційного розвитку усіх секторів економіки, зокрема і участі в даному процесі приватних підприємницьких структур, діяльність яких пов'язана з науково-технологічним прогресом, є створення та ефективне функціонування системи партнерських відносин між державою і громадянським суспільством (ГС). Саме за умови існування ГС в економіку будь-якої країни починають приходити іноземні інвестиції, зокрема і в таку специфічну але надзвичайно актуальну у часи побудови постіндустріального суспільства сферу, як науково-технологічна та інноваційна діяльність, яка за своєю природою довготривала, ризикована та не рідко збиткова. Отже, зв'язок проблеми партнерських відносин між державою і громадянським суспільством з проблемою соціалізації науки і технологій є безперечним.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Свого часу питанням створення ГС в Україні були присвячені роботи М. Грушевського, М. Драгоманова, М. Костомарова, Б.Кістяківського тощо. Свій внесок в аналіз процесу інтеграції громадян у суспільстві та становлення соціальної держави зробили такі вітчизняні науковці, як В. Андрущенко, І. Бойченко, Г. Волинка, О. Гвоздік, І. Добронравова, А. Єрмоленко, Ф.Кирилюк, М. Михальченко, Б. Новіков, В. Огнев'юк, О. Предко, С.Рижкова, М. Савчук, Л. Сидоренко тощо. Проблеми створення громадянського суспільства в Україні відображено у роботах А. Бичка, С. Грабовського, С. Кириченка, С. Кримського, В. Лісового, М. Лукашевича, М. Мокляка, Ю. Павленка.

Проте автори робіт не розглядають проблему утворення партнерських відносин між державою і громадянським суспільством у контексті вітчизняного науково-технологічного та соціально-економічного зростання, що і складає актуальну частину загальної проблеми, котрій присвячена стаття.

Постановка завдання. Метою статті є визначення концептуальних особливостей, засобів та методів забезпечення рівноправних партнерських стосунків між органами державної влади і громадянським суспільством, а також їх зв'язок із науково-технологічним та соціально-економічним прогресом.

Виклад основного матеріалу дослідження. Процес розбудови в Україні громадянського суспільства відноситься до категорії фундаментальних проблем, які постійно актуальні через домінування в них складних та різновекторних мотивів сторін. Водночас, все більше у глобалізованих умовах актуалізується проблема інтеграції України у світ та утворення нових інститутів громадянського суспільства, адже реально існуюча правова, демократична і соціальна держава не може реалізуватись без активної участі з боку громади, що доводить існуючий світовий досвід [1]. Очевидно і те, що у сучасних умовах вітчизняний процес інтеграції все більше набуває соціального змісту, а рівень ефективності управління органами влади, які реально співпрацюють з вітчизняними інститутами громадянського суспільства, не є достатнім.

Аналіз існуючих теорій показує, що ГС, яке ефективно взаємодіє із державою забезпечує собі сталий розвиток, здійснює ефективну побудову економічних відносин. У зарубіжній літературі широко досліджено філософсько-історичні, соціокультурні аспекти існування соціальної держави (М. Грегор, Р. Дорварт, А. Кауфман, Д. Келлі, Дж. Мерфі), питання вразливості соціальної держави до економічних проблем (Ю. Габермас, Я. Гох, Дж. О'Конор, К. Оффе). В процесі оформлення теорії утворення соціальної держави з'являлись і цілком протилежні до позитивних підходи, а думки про зайвість і неефективність інститутів соціальної опіки можна знайти у роботах Ф. Фон Гайєка, В. Дж. Сінгер, Ф. Фукуями.

Відомо, що ідеї, пов'язані з формуванням громадянського суспільства зародились в античні часи. Грецькі філософи і політики, ототожнюючи суспільство з державою, все ж розділяли питання взаємовідносин людини і влади, а саме поняття громадянського суспільства сформувалось пізніше у працях Г. Гроція, Т. Гоббса, Дж. Локка.

Якщо процес утворення та соціалізації наукового знання у значній мірі покладається на державу та пов'язується з проблемою просвітництва, то Гоббс був одним з перших, хто протиставив внутрішній стан (некерований, не політичний) людини його суспільному підпорядкуванню (державі). Обґрунтовуючи необхідність утворення громадянського суспільства і перехід людини від природного до суспільно-політичного стану, Гоббс покладав на державу завдання цивілізувати суспільство і його членів [2]. Дж. Локк, виходячи з теорії суспільного контракту, також наполягав на регулюючій ролі держави, адже через природний стан людей, в якому вони мають право на життя, свободу, приватну власність та некерованість природних умов відбувається утиск їх прав [3]. Отже, за «спільними правилами» держава має забезпечити людині кращий рівень життя, а ніж той, який вона може забезпечити собі сама у природному стані. Водночас, Гоббс і Локк по різному дивились на ситуацію щодо можливих конфліктів між державою і громадянами. За Гоббсом, людина, уклавши суспільний договір, повинна підкорятися державі і не чинити їй спротив, а за Локком має право на опір, якщо держава нехтує її правами.

Зрозуміло, що позиція Локка набула більшої популярності через твердження, що держава повинна взяти у людини стільки її прав, скільки їй необхідно (не більше і не менше) для утворення гідних умов життя, забезпечення її громадянських прав, не порушуючи її прав природних. У подальшому, розвиваючи тему громадянського суспільства, більшість з авторів вже виходили з теорії договірному походження держави, в основі якої була ідея суспільного договору, а ГС ототожнювалось з державою, яка виражала інтереси громадян.

Більше розмежував ознаки держави і громадянського суспільства В. Гумбольдт, який у вченні про індивідуальність казав, що сама державна діяльність повинна підлягати задоволенню інтересів і потреб людини та обмежуватись встановленням зовнішньої і внутрішньої безпеки [4]. Г. Гегель, розділивши поняття громадянського суспільства і держави на окремі утворення та на межі їх дії, зазначав, що держава має діяти лише у сфері загальних інтересів, а громадянське суспільства у сфері приватних, разом контролюючи матеріальні умови. Визнаючи фундаментом громадянського суспільства приватну власність, Гегель водночас віддавав перевагу державі, як представнику загальної волі громадян, що є вищою за волю окремих осіб [5].

Виходив з ідеї вторинності держави по відношенню до громадянського суспільства К. Маркс. Він

наголосив, що дослідження держави має починатись з аналізу громадянського суспільства, адже не держава породжує суспільство, а навпаки. Існуючі форми поза державного існування людини і складають суспільство, до яких Маркс відніс сім'ю, суспільні стани (класи). Відносячи до категорії діяльності громадянського суспільства економіку, Маркс все ж наполягав на тому, що ГС, в якому приватній власності належить вирішальна роль, породжує і державу, яка виступає знаряддям класового панування, а тому історичний розвиток веде до того, що суспільство з його базисними економічними відносинами у підсумку розчиняє державу у собі [2].

У результаті аналізу теорій ГС можна дійти висновку, що сфера суспільно-державних відносин є процесом взаємодії, а тому проблема дослідження повинна розв'язуватись виключно у межах рівноправного зв'язку (ГС – держава – соціально-економічне зростання). З огляду на умови, яких потребує інноваційний процес важливим є те, що ГС може бути сукупністю лише самостійних та відповідальних громадян, а отже і інвесторів, які чітко усвідомлюють себе вільними, зокрема і у фінансово-господарській діяльності. Враховуючи, що ГС не може бути відокремлене від держави, то її вплив не повинен порушувати природні права інвестора.

Країни, які збудували ГС закріпили основні поняття на законодавчому рівні. В Україні основні поняття і принципи партнерства між державою і ГС закладено у статтях Конституції [6], яка є гарантими утворення усіх необхідних інститутів. Зокрема, до основних понять належать висновок про те, що: кожна людина має невід'ємне право на життя. Ніхто не може бути свавільно позбавлений життя. Обов'язок держави захищати життя людини (ст. 27); людина і її життя, здоров'я, честь, гідність, безпека є найвищою цінністю, а права, свободи та гарантії визначають зміст діяльності держави (ст. 3); права і свободи людини є невідчужуваними та непорушними (ст. 21), права і свободи людини не є вичерпними (ст. 22); кожна людина має право на вільний розвиток своєї особистості, має обов'язки перед суспільством, в якому забезпечується вільний і всебічний розвиток її особистості (ст. 23); громадяни мають рівні конституційні права і свободи та є рівними перед законом (ст. 24); кожен має право на повагу до його гідності (ст. 28); кожна людина має право на свободу та особисту недоторканність (ст. 29); кожному гарантується недоторканність житла, таємниця листування, телефонних розмов тощо (стаття 30, 31).

Правову основу для регулювання діяльності громадянського суспільства в Україні утворюють окремі закони та підзаконні акти, зокрема Закон України «Про об'єднання громадян», «Про політичні партії в Україні», «Про звернення громадян», «Про органи самоорганізації населення», «Про благодійництво та благодійні організації» тощо.

Щодо існуючих понять, змісту і структури ГС, то існує велика кількість робіт як іноземних, так і вітчизняних науковців. Зокрема, автори першого в Україні «Політологічного словника» визначили ГС як сукупність неполітичних відносин (економічних, національних, моральних тощо), галузь спонтанного самовиявлення інтересів вільних індивідів та їх асоціацій [7]. Таке визначення чітко пов'язує ГС з державою, на плечі якої покладається, у якості службового обов'язку, захист своїх громадян і ефективно, цивілізоване регулювання їх життєдіяльності. Водночас експерти пов'язують існування великої кількості визначень ГС, як певного типу суспільної організації, із самою природою явища, з тим, що даний термін входить до інструментарію різних наук про суспільство (історії, політології, соціальної філософії, соціології), що і накладає свій відбиток, особливо з урахуванням наявності у науках різних традицій [8].

Можна навести інші приклади визначення ГС, зокрема, що це:

– система забезпечення життєдіяльності соціальної, соціокультурної і духовної сфер, їх відтворення і передачі від покоління до покоління, через самостійні і незалежні від держави громадські інститути, які мають забезпечити умови самореалізації окремих індивідів і колективів, реалізації їх інтересів [7];

– стійка система горизонтальних соціальних зв'язків, суспільно-політичних орієнтацій і норм суспільної поведінки, що виростає безпосередньо з відносин власності, але не зводиться до них [8].

Е. Шил, у роботі «Суспільство і суспільства: макросоціологічний підхід» визначив ГС як частину суспільства відокремленої і незалежної від держави, яке забезпечує права індивідів, зокрема право власності, і яке є сукупністю багатьох незалежних економічних одиниць, що діють незалежно від держави і конкурують [2], а Д. Штюдемманн визначив, що ГС позначає основний принцип демократії, а держава і суспільство є співтовариством зрілих громадян, котрі самі спільно визначають свою долю [9]. Отже, для більшості країн ГС є складовою частиною діючої демократії.

Ще одним спільним і надзвичайно актуальним аспектом є питання культури, для науково-технологічної діяльності – інноваційної, для суспільної – політичної. В обох випадках абсолютно необхідно умовою є визрівання громадянина, формування його політичної, правової та інноваційної культури.

Як зазначив Е. Геллнер, люди не можуть просто обрати собі суспільство, адже вони самі є продуктом культури, вони формуються всередині культури. За Геллнером, підставою для розвитку ГС є економічна свобода, найпростіша форма поєднання політичної централізації з економічним плюралізмом [10].

Разом з тим історично у розвинених країнах сформувались і межі ГС. У Німеччині з погляду Д. Штюдемманна вільний демократичний лад утворює як основу, так і межі всієї громадської діяльності, зокрема, стаття 9 Конституції ФРН водночас, як гарантує громадянам права, так і у пункті 2 обмежує їх

(забороняє об'єднання, діяльність яких спрямована проти конституційного ладу чи проти ідеї взаєморозуміння народів). На думку Д. Штюдемманна ознакою правової держави є пильність і здатність захищатися, адже млява позиція щодо екстремістських течій призводить до занепаду демократії [11].

Отже, на сучасному етапі формування ГС в Україні, необхідно розглядати не стільки рівень розвиненості інститутів ГС, скільки стан громадянської культури та рівень громадянської активності. Дана теза набуває актуальності разом з поглибленням розділу між економічною основою ГС (поява нових форм власності, домінування соціального капіталу, розгалуження інноваційної інфраструктури, регулювання науково-технологічної активності) і політичною (вільний доступ до участі у державних і громадських справах, унеможливлення дискримінації за ознаками, законодавчий захист особистості тощо).

Також треба зазначити, що в Україні наявні ознаки ГС, які спричиняються діяльністю об'єднань громадян, засобів масової інформації, та рівнем громадської активності населення. Важливо, що громадські інститути намагаються виконувати роль необхідної зв'язки у встановленні партнерських відносин та створенні правової держави. В Україні діє понад 10 тисяч громадських організацій з різним статусом, які охоплюють своєю діяльністю широкі сфери життя, проте перед ними стоять проблеми, серед яких найбільш складними і такими, що заважають виконувати свої функції, є відсутність масової підтримки, обмеженість у ресурсах, кадрове питання [12].

Визначаючи концептуальні підходи до утворення партнерських відносин між ГС і державою, які утворюють передумови для соціально-економічного зростання, можна зупинитись на таких аспектах, як:

- багатоманітність (існування різних форм громадянських організацій);
- соціальне партнерство (взаємодія між владою, суб'єктами господарської діяльності та громадянськими інститутами);
- баланс інтересів держави та громадянських організацій;
- відповідальність (публічне звітування про діяльність громадянських організацій, органів влади);
- мінімізація невтручання держави у роботу громадських організацій;
- максимізація інформованості (насиченість та відкритість доступу до усієї офіційної державної інформації);
- мобільність та толерантність у відносинах.

Роль громадських організацій у створенні сприятливого клімату та появи науково-технологічного та соціально-економічного прогресу явно недооцінено. Разом з цим, перед інститутами громадянського суспільства стоїть проблема підняття на новий щабель розвитку та виконання ними функцій мотиватора покращення рівня цивілізованості країни. Проте, це вимагає вирішення ряду специфічних проблем, зокрема: слабкість кадрового потенціалу (недостатність професіоналів високої кваліфікації); недостатність незалежного фінансування (пошук коштів штовхає організації на зближення з бізнесом або державою); нерозвиненість горизонтальних зв'язків (обмін інформацією, спільні заходи); створення громадських організацій під окрему політичну силу; малий рівень впливу на рішення урядових установ, місцевих органів влади тощо.

Зважаючи на окремі експертні оцінки [12, 13], можна виділити загальні проблеми, які стримують процес встановлення ГС в Україні, а саме: формальність соціального статусу держави (різниця між законом і реальністю); домінування олігархії; несприйняття державними органами влади громадських організацій, як рівних партнерів у проведенні державної політики тощо.

Отже, процес формування ГС в Україні має свої національні особливості, а період турбулентних економічних трансформацій переформатував існуючу реальність настільки, що виникли нові проблеми, які раніше не мали місця. Проте у житті ГС і держави завжди буде місце об'єднуючим факторам, а виважена внутрішня політика перебудови всієї економіки, реформування ролі державних органів влади та демократизація повинні дати позитивні результати.

Важливо і те, що ряд проблем універсальні для більшості країн, отже має місце світовий досвід. З огляду іноземних концепцій [15-19], до першочергових завдань, які вимагають практичного, а не декларативного вирішення належать: 1) втілення принципів верховенства права; 2) автономність громадянських інститутів; 3) популяризація громадських ініціатив; 4) впровадження стандартів світового рівня комунікації між учасниками ГС та державою; 5) становлення незалежного, не рецензованого інформаційного суспільства; 6) формування доброзичливої, партнерської комунікативної культури.

Отже, пріоритетним є удосконалення існуючих законодавчих актів про засади державної комунікативної політики, зокрема, удосконалення вітчизняної нормативно-правової бази у питанні спрощення процедур реєстрації та виконання основних функцій громадянськими організаціями, законодавчого закріплення умов фінансової підтримки громадських інститутів з боку фізичних осіб, імплементація діючих міжнародних стандартів з підтримки ГС в Україні.

Ефектами від реалізації концептуальних основ процесу партнерства між державою і ГС в Україні повинно стати: 1) зміцнення рівня демократичного розвитку і створення умов для ефективної науково-технологічної діяльності та відповідного соціально-економічного розвитку; 2) перетворення громадянських інститутів на інструмент контролю за державною, зокрема і науково-технологічною

політикою; 3) підвищення авторитету громадянських організацій серед громади; 4) забезпеченням інформованості суспільства, реалізації конституційного права громадян на отримання необхідної інформації від органів влади та участь в державному управлінні; 5) підвищення рівня довіри до органів державної влади в Україні, покращення міжнародного іміджу країни.

Таким чином, за результатами аналізу можна узагальнити, що питання становлення партнерських стосунків між державою і ГС в Україні юридично закріплено як пріоритет. Водночас, найбільшими проблемами є надмірна політизація діючих суб'єктів громадянського суспільства та їх перебування у стані фінансової залежності від окремих політичних сил. Складною проблемою залишається бюрократія і корупція, які унеможливають через концентрацію у собі державних і громадянських функцій ефективний розвиток ГС в Україні. Проблему складає і домінування думки (населення) про те, що держава повинна дбати про добробут кожного та відсутність масштабного розуміння того, що це можливо лише за умови активної участі громадян у житті країни.

Розширено поняття партнерських стосунків між державою і ГС та перелік державних і громадських інтересів, сформульовано шляхи їх досягнення. У концептуальних засадах акцентовано увагу на соціальній інтеграції, як елементі, якого не можна позбутись. Підтверджено, що ГС утілює інтереси громадян через власні структурні елементи, які, утворюючи взаємодію з державними органами влади, виступаючи комунікаторами, повинні мати якості доброзичливого партнера.

Аналіз існуючих концепцій показав, що як будь-яка система, яка вимагає рівноваги, мотивом трансформаційно-інтеграційних процесів у суспільстві є бажання до виживання, отримання гарантій безпеки, роботи тощо, проте засоби консолідації держави і ГС інколи протилежного напрямку дії.

Висновки з проведеного дослідження. Таким чином, процес становлення України, як демократичної держави, не тільки за основними положеннями та статтями Конституції, але в реальності триває. Важливо, щоб існуючі нароби минулих періодів у напрямі створення громадянського суспільства в Україні не було втрачено, адже соціально-економічна складова, а ще більше науково-технологічна та інноваційна діяльність дуже швидко реагують на різні види розбалансувань та утисків. Погіршення умов існування ГС дуже швидко впливає на головних суб'єктів економіки, особливо якщо це іноземні та високотехнологічні компанії.

Бібліографічний список

1. Онищенко О. Громадянське суспільство: тенденції становлення / О. Онищенко // Наука і суспільство, – 2002. – №1-2. – С. 12-17
2. Боднар А. Гражданское общество: проблемы интерпретации / А. Боднар // Политология вчера и сегодня. Вып. 3. – М., 1991. – С. 74.
3. Войтенко Т. О. Громадянське суспільство в Україні: аналіз соціального конструювання. Наукова збірка / Т. О. Войтенко, О. С. Гончарук, Ю. О. Привалов / Відп. ред.: Ю. Саєнко – К. : Стілос, 2002. – 368 с.
4. Громадянське суспільство в Україні: проблеми становлення / В. Ф. Сіренко, В.І. Тимошенко, Т. І. Ковальчук та інші. – К. : „Логос”, 1997. – с. 57.
5. Громадянське суспільство в Україні / Уклад: Я. Бачинський, О. Стегній, В. Полуйко та ін. – К. : «Видавничий дім «Козаки», 2003. – с. 5.
6. Конституція України / [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://search.ligazakon.ua/Z960254K.html>
7. Громадянське суспільство в Україні: проблеми становлення. – К. : Логос, 1997. – с. 42.
8. Якименко Ю. Громадянське суспільство в Україні: основні характеристики / Ю. Якименко [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.uceps.org/ukr/article.php?news_id=320
9. Штюдемманн Д. Громадянське суспільство в Німеччині [Електронний ресурс] / Дітмар Штюдемманн [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://news.dt.ua/POLITICS/-915685.html>.
10. Геллнер Э. Условия свободы. Гражданское общество и его исторические суперники : пер. с англ / Э. Геллнер. - М.: Marginem, 1995. – 224 с.
11. Штюдемманн Д. В українській політиці домінують злочини в законі / Д. Штюдемманн [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://news.dt.ua/POLITICS/-91908.html>.
12. Влада і суспільство: діалог через громадські ради : монографія / Шайгородський Ю. Ж., Андрійчук Т. С., Дідух А. Я. [та ін.] ; за заг. ред. Шайгородського Ю. Ж. – К. : ПАЛИВОДА А. В., 2011. – 148 с.
13. Нерсесянц В. С. На путях к праву: от социализма к постсоциализму / В. С. Нерсесянц // Советское государство и право. – 1991. – №2. – С. 61–69.
14. Концепція проекту Закону України «Про основні засади державної комунікативної політики» схвалена розпорядженням Кабінету Міністрів України від 13 січня 2010 р. № 85-р.
15. Концепція розвитку громадянського суспільства Естонії [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://wp-content/uploads/21-ekak_process.pdf
16. Державна стратегія Угорщини щодо громадянського суспільства [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.nca.hu/?page=webtext/show&wte_code=english

17. Байтмагамбетов С. Соціальна політика: хід перетворень в країнах СНД та Казахстані / С. Байтмагамбетов // АльПарі. – А.: Альпарі. – 2002. – № 1. – С. 17-19

18. Державна політика розвитку громадянського суспільства. Європейський досвід / Проект ПРООН «Розвиток громадянського суспільства». [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://csdp.org.ua>

19. Основні чинні кодекси і закони України / Уклад. Ю. П. Єлісовенко. – 2-ге вид. – К. : Махаон, 2003. – 976 с.

Анотація

У статті досліджено теоретичні та практичні особливості процесу утворення партнерських стосунків між державою і громадським суспільством в Україні. Розглянуто філософсько-історичні та соціокультурні аспекти існування соціальної держави, її ролі у формуванні суспільного контракту. Визначено наявні сучасні позитивні та негативні сторони у процесі створення таких відносин в Україні, розроблено концептуальні підходи до утворення таких відносин, як передумови науково-технологічного та соціально-економічного прогресу.

Ключові слова: громадське суспільство, держава, партнерство, науково-технологічна діяльність, соціально-економічний прогрес.

Аннотация

В статье исследованы теоретические и практические особенности процесса образования партнерских отношений между государством и гражданским обществом в Украине. Рассмотрены философско-исторические и социокультурные аспекты существования социального государства, его роли в формировании общественного контракта. Определены современные положительные и отрицательные стороны в процессе создания таких отношений в Украине, разработаны концептуальные подходы к образованию таких отношений, как предпосылки научно-технологического и социально-экономического прогресса.

Ключевые слова: гражданское общество, государство, партнерство, научно-технологическая деятельность, социально-экономический прогресс.

Annotation

The article examines the theoretical and practical features of the process of formation of partnerships between government and civil society in Ukraine. Considered the philosophical, historical and socio-cultural aspects of the existence of the welfare state and its role in shaping the social contract. Detected available modern positive and negative aspects in the process of establishing such relations in Ukraine and conceptual approaches to the formation of such a relationship as a precondition of scientific, technological and socio-economic progress

Key words: of Civil Society, State, partnership, scientific and technological activities, socio-economic progress.

УДК 332.1:330.34.014

**Коломицева О.В.,
д.е.н., доцент,**

Черкаська філія ПВНЗ «Європейський університет»

ВАЖЕЛІ УПРАВЛІНСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В ЗАБЕЗПЕЧЕННІ ОПТИМАЛЬНОГО РЕГІОНАЛЬНОГО РОЗВИТКУ

Постановка проблеми. Величина та характерні особливості реалізації трансформаційних перетворень в системі національного господарства спричиняють хвилю структурних всеохоплюючих змін та зумовлюють необхідність впровадження прогресивних регіональних форм господарювання й реалізацію оптимальних заходів з управління, керування та адміністрування вискоєфективного розвитку регіональних структур. Управління соціально-економічними процесами в контексті поглиблення регіоналізації набувають все більшої актуальності та спонукають до необхідності формування механізму управління регіональним розвитком, враховуючи взаємозв'язок та взаємозалежність розвитку регіонів.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. У дослідженнях питань управління регіональним розвитком виділяються різні пріоритетні напрями регіональної політики, що, як правило, відповідають певному сценарію розвитку. В розрізі вивчення даної проблематики, особливої уваги заслуговують роботи таких учених-регіоналістів, як: О. М. Алімова, В. М. Геєця, М. І. Долішнього, С. І. Дорогунцова, Т. А. Заяц, А. Г. Мазура, М. І. Фащевського, Л. Г. Чернюк, М. Г. Чумаченка та ін. Незважаючи на великий обсяг вітчизняних досліджень формування й реалізації структурної політики на різних рівнях